

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента
Климчука Михайла Павловича на дисертацію Кальки Івана Зіновійовича
на тему «Реалізація прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному
кримінальному провадженні (in absentia)», подану на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Питання забезпечення кримінального провадження за процедурою «in absentia» – це питання, коли на шальках терезів, з одного боку, інтереси забезпечення ефективності провадження, а з іншого – право особи на справедливе досудове розслідування та судовий розгляд, яке охоплює низку прав підозрюваного, обвинуваченого.

Здійснення досудового розслідування в спеціальному кримінальному провадженні має свої особливості, які пов'язані з набуттям статусу підозрюваного, забезпеченням права на захист та часу залучення захисника за призначенням, відповідної правової позиції захисту, які виникають вже на стадії досудового розслідування. На стадії судового розгляду необхідним є забезпечення належного повідомлення обвинуваченого про призначення підготовчого судового засідання, з часом про ухвалення стосовно нього вирок, а у подальшому забезпечення його виконання, що має певні особливості процесуальної регламентації.

Як слушно зазначає автор, у зв'язку з фізичною відсутністю підозрюваного, обвинуваченого дотримання його прав і законних інтересів є надзвичайно важливим та одночасно складним завданням, виконання якого зобов'язані забезпечити як сторона обвинувачення так і сторона захисту, а також слідчий суддя та суд, оскільки лише в такому разі можна говорити про ефективність кримінального провадження. Порушення ж прав вказаних учасників неминуче призводить до невиконання завдань кримінального провадження, передбачених ст. 2 КПК України, а також порушення прав і свобод людини, на що неодноразово зверталась увага в рішеннях Європейського суду з прав людини.

Незважаючи на суттєвий внесок науковців у розробку проблеми реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого у спеціальному кримінальному провадженні, багато актуальних питань не отримали належного наукового дослідження, зокрема – це процесуальна форма повідомлення про підозру відсутній особі, визначення обсягу прав, які можуть бути реалізовані підозрюваним, обвинуваченим безпосередньо, а які лише через захисника, вирішення процесуальної форми прийняття рішення про припинення здійснення спеціального кримінального провадження тощо.

Зазначене засвідчує актуальність наукового дослідження спеціального кримінального провадження (in absentia) в частині реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого під час його здійснення з метою вдосконалення цього кримінального процесуального інституту, законодавства та практики його застосування, що і обумовило визначення об'єкта і предмета дослідження.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.
Об'єктивний аналіз обрання та ефективності застосування методів

дослідження, визначених І.З. Калькою, дає підстави стверджувати про належний науковий рівень рецензованої дисертації. Зокрема, застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні методи, серед яких: діалектичний – використано під час аналізу всіх питань у динаміці, для виявлення їх взаємозв'язку та взаємозумовленості; формально-юридичний – під час розгляду положень кримінального процесуального законодавства щодо регламентації порядку здійснення спеціального досудового розслідування та спеціального судового розгляду; формально-логічний та логіко-семантичний – для уточнення та поглиблення розуміння понятійно-категоріального апарату інституту спеціального кримінального провадження; логіко-нормативний – для формулювання та обґрунтування змін і доповнень до кримінального процесуального законодавства; порівняльно-правовий – застосовано для зіставлення поглядів учених, а також порівняння норм міжнародного права, законодавства України та кримінального процесуального законодавства іноземних країн у межах предмета дослідження. Використано також метод системно-структурного аналізу, соціологічний та статистичний методи.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у 9 наукових публікаціях, серед яких чотири статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у зарубіжному юридичному виданні та чотири – у збірниках тез науково-практичних конференцій.

Зазначені публікації відображають обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до поставленої мети і завдань дослідження, а також задовольняють вимогу щодо опублікування не більше однієї статті в одному випуску (номері) наукового видання, що відповідає умовам зарахування публікацій, наведених у списку публікацій здобувача за темою дисертації.

Для обґрунтування пропозицій і рекомендацій автор дисертації проаналізував значну кількість наукових праць (248 джерел).

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими, а використані в роботі методи дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження.

Наукова новизна дисертації І.З. Кальки визначається тим, що у дослідженні сформульовано й обґрунтовано низку нових положень і висновків, зокрема, вперше:

– обґрунтовано, що права підозрюваного, обвинуваченого, які становлять цілісну систему, слід поділяти на дві групи: ті, які у спеціальному кримінальному провадженні можуть реалізовуватися захисником; ті, які не можуть бути реалізованими взагалі;

– аргументовано необхідність наділення захисника правом, за відсутності обвинуваченого, звертатись із клопотанням про розгляд кримінального провадження колегіально судом у складі трьох суддів за наявності підстав, визначених у ч. 2 ст. 31 КПК України;

– систематизовано підстави відмов слідчими суддями у задоволенні клопотань про здійснення спеціального досудового розслідування, які об'єднано у такі три групи: відсутність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення; не доведення факту переховування та оголошення у міжнародний розшук; не дотримання формальних вимог законодавства. Під час відмови судами у задоволенні клопотань про здійснення спеціального судового провадження додатковою підставою відмови є не доведення факту обізнаності обвинуваченого про розпочате кримінальне провадження та факту відмови від прибуття в судові засідання;

удосконалено:

– визначення місця спеціального кримінального провадження (*in absentia*) в системі диференціації форм кримінального провадження та розуміння цього провадження як особливого порядку, для якого притаманне як посилення процесуальними гарантіями (обов'язкова участь захисника) так і елементи спрощення (повідомлення про процесуальні дії, відсутність підозрюваного, обвинуваченого;

– визначення моменту оголошення особи в міжнародний розшук – з моменту винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваної особи в міжнародний розшук, її скерування з відповідними матеріалами до уповноваженого органу та внесення відомостей про це до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР);

– підстави та порядок набуття процесуального статусу підозрюваного з моменту опублікування відомостей про складене письмове повідомлення про підозру в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному сайті Офісу Генерального прокурора за неможливості безпосереднього вручення особі повідомлення про підозру у зв'язку з відсутністю відомостей про її місце перебування

– визначення стандартів «достатніх підстав (доказів) для підозри» та «обґрунтованої підозри» для звернення з клопотаннями про здійснення спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження;

– обґрунтовано, що звернення до слідчого судді із клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування, не є процесуальною дією, спрямованою на одержання та перевірку доказів чи створення фактичних даних у кримінальному провадженні, а тому не потребує попереднього відновлення досудового розслідування;

– презумпцію обізнаності, яка стосується інформування підозрюваного про ініціювання вирішення питання про здійснення щодо нього спеціального досудового розслідування, в тому числі шляхом опублікування відповідного повідомлення у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та запропоновано відповідні зміни до ст. 278 КПК України;

набули подальшого розвитку:

– дослідження генези інституту спеціального кримінального провадження (*in absentia*), що засвідчило доцільність його запровадження в кримінальному процесі України та часткову відповідність цього інституту моделям, які діють в європейських країнах;

– твердження про доцільність вручення підозрюваному копії клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування за правилами, визначеними ст. 278 КПК України для вручення письмового повідомлення про підозру, а саме скерування за останнім відомим місцем проживання чи перебування підозрюваного;

– необхідність внесення змін до п. 8 ч. 2 ст. 52 КПК України стосовно того, що обов'язкова участь захисника має забезпечуватися з моменту звернення з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування, що забезпечить справедливість відповідного рішення;

– доцільність внесення змін до п. 12 ч. 1 ст. 309 КПК України щодо передбачення можливості оскарження ухвали слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування;

– твердження про те, що захисник, хоч і не наділений правами щодо проведення слідчих (розшукових) дій, але може брати участь у їх проведенні, що передбачено пунктами 9-11 ч. 3 ст. 42, ч. 5 ст. 44, частинами 4, 5 ст. 46 КПК України;

– обґрунтування висновку про те, що у числі рішень, які можуть бути прийняті у підготовчому судовому засіданні варто передбачити рішення про здійснення спеціального судового провадження, запропоновано ч. 3 ст. 314 КПК України доповнити пунктом 7 відповідного змісту.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію під час доповідей на науково-практичних конференціях, були опубліковані у фахових виданнях. Публікації сприяли реалізації поставлених у дисертації завдань, а напрацювання І.З. Кальки впроваджено в науково-дослідну діяльність та освітній процес.

Обґрунтованість отриманих здобувачем результатів забезпечена належною емпіричною базою дисертаційного дослідження, яку становлять рішення Конституційного Суду України, постанови й ухвали Верховного Суду; рішення у справах, які розглядав Європейський суд з прав людини; ухвали та вирoki національних судів, зокрема ті, які розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень, в тому числі 105 ухвал слідчих суддів про відмову в задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, 103 ухвали судів про відмову в задоволенні клопотання прокурора про здійснення спеціального судового провадження; узагальнені результати анкетування 154 слідчих, детективів, дізнавачів, прокурорів, суддів, адвокатів, оперативних працівників, науково-педагогічних працівників, юристів, судових експертів, студентів; офіційні статистичні й аналітичні дані, опубліковані на сайті «Судова влада України», а також власний практичний досвід роботи в органах прокуратури України та в Національному антикорупційному бюро України.

Тому дисертаційне дослідження І.З. Кальки проведено на належному науково-методичному і методологічному рівнях, результати та положення наукової праці, що винесені на захист, відповідають вимогам щодо здобуття

ступеня доктора філософії, є обґрунтованими і логічними, мають відповідний ступінь наукової новизни і практичне значення. Це дає підстави стверджувати, що дисертант цілком опанував методологію наукового дослідження та правильно її використав під час наукового пошуку щодо вирішення проблеми реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (*in absentia*).

Дисертація аспіранта І.З. Кальки є комплексним дослідженням теоретичних засад і практичних проблем щодо реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні, яке включає в себе спеціальне досудове розслідування та спеціальне судове провадження. Низка результатів та висновків, що отримані в роботі, сформульована вперше, вони логічні та мають належний ступінь наукової новизни, є обґрунтованими. Рекомендації дисертанта достатньо аргументовані та ґрунтуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Калька Іван Зіновійович в дисертаційній роботі правильно використав методи наукового дослідження, здійснив детальний аналіз кримінального процесуального законодавства, наукових праць з кримінального процесу, опрацював дані емпіричних досліджень. Це дало змогу розробити теоретичні положення і науково обґрунтовані практичні рекомендації щодо реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні. Дисертант відповідально поставився до питання узагальнення та використання статистичної інформації, що цілком сприяло реалізації поставлених наукових завдань і підтверджує опанування здобувачем компетенцій, необхідних для освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі можуть бути використані в практичній діяльності органів досудового розслідування та суду, в освітньому процесі та науково-дослідній роботі, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота І.З. Кальки викладена українською мовою на 265 сторінках. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та нормативним документам щодо присудження ступеня доктора філософії. Вона структурована і складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Окремі результати дослідження представлені у 6 змістовних та репрезентативних додатках, що розміщені на 54 сторінках.

В анотації у стислій формі розкрито основні положення дисертаційного дослідження, наведено перелік публікацій, в яких викладені основні результати наукової праці. Анотація викладена українською та англійською мовами.

У вступі визначено об'єкт та предмет дослідження, наведено актуальність обраної теми, зазначено особисті здобутки дисертанта, інформацію про апробацію дисертації на наукових заходах.

У розділі 1 «Теоретико-правові та методологічні основи дослідження реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia)» з'ясовано генезис, визначено сутність інституту спеціального кримінального провадження в Україні, розкрито підстави та порядок набуття процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого, визначено систему їх прав під час здійснення спеціального кримінального провадження.

У процесі дослідження автором аргументовано позицію, згідно якої інститут спеціального кримінального провадження визначається як особливий порядок, який не можна розглядати ні як спрощене провадження, ні як провадження із посиленими процесуальними гарантіями. У зв'язку з цим, запропоновано внести зміни в назву Глави 24-1 «Особливості спеціального досудового розслідування, яка регулює особливості», виклавши її в такій редакції «Спеціальне кримінальне провадження» та перенести її в Розділ VI КПК України.

Схвальним є обґрунтування дисертантом, що дата винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваної особи в міжнародний розшук, її скерування з відповідними матеріалами до Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України (робочий апарат Укрбюро Інтерполу) та внесення відомостей про це до Єдиного реєстру досудових розслідувань і є початковим етапом перебування особи в міжнародному розшуку в розумінні вимог ст. 281 КПК України, а будь-яких інших документів, зокрема, довідки Інтерполу, витягу з бази Інтерполу тощо, зазначена норма закону не вимагає.

Враховуючи вимоги ч. 2 ст. 276 КПК України, а також особливості здійснення спеціального досудового розслідування, яке здійснюється за фактичної відсутності підозрюваного, І.З. Калькою наголошено на доцільності у тексті повідомлення про підозру вказувати весь перелік прав підозрюваного у відповідності до ч. 3 ст. 42 КПК України. Діючи в такий спосіб, на переконання здобувача, можна забезпечити вручення підозрюваному у спосіб, передбачений для вручення повідомлень, письмового переліку прав, якими він наділений під час кримінального провадження.

Дисертантом наголошено на тому, що лише у випадку коли відсутній підозрюваний, обвинувачений спілкується з захисником та узгоджує стратегію захисту від підозри, обвинувачення випадку, можна говорити про реальну можливість реалізації підозрюваним, обвинуваченим прав, передбачених пунктів 8, 9, 10, 11, 12, 13 ч. 3 ст. 42 КПК України.

Розділ 2 «Реалізація прав підозрюваного при здійсненні спеціального досудового розслідування» присвячено з'ясуванню обсягу прав підозрюваного під час отримання дозволу на проведення спеціального досудового розслідування та можливості їх реалізації, встановленню можливостей реалізації їх прав під час проведення слідчих (розшукових) дій та застосування

заходів забезпечення кримінального провадження, окресленню спроможності реалізації прав підозрюваного на етапі прийняття рішення за результатами спеціального досудового розслідування.

З урахуванням предмета дослідження дисертантом вказано, що враховуючи рівень обмеження прав, свобод та інтересів людини, саме стандарт доказування (переконання) «обґрунтованої підозри», що є одночасно менш вимогливим щодо обґрунтування ніж стандарт «поза розумним сумнівом» та більш вимогливим ніж стандарт «достатніх підстав (доказів)», доцільно застосовувати слідчим суддям під час перевірки доказів для підозри особи щодо якої подано клопотання у вчиненні кримінального правопорушення.

Дисертантом обґрунтовано доцільність передбачити можливість, за певних умов, оскарження судового рішення, яким надано дозвіл на здійснення спеціального досудового розслідування. З урахуванням наявності в сторони обвинувачення права оскарження в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування, з метою забезпечення рівності сторін доцільно надати аналогічне право стороні захисту щодо протилежного за змістом судового рішення.

Автор наводить достатньо аргументів щодо заперечення позиції науковців, які вважають, що при спеціальному досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень відсутність підозрюваного повинна трактуватися як його заперечення на будь-які процесуальні дії слідчого, прокурора у даному кримінальному провадженні щодо нього, його незгоду на вилучення майна, обшук, огляд, допит та інші процесуальні дії щодо нього, його повне заперечення вини у вчиненні інкримінованого йому правопорушення.

У розділі 3 «Реалізації прав обвинуваченого під час спеціального судового провадження» визначено сукупність прав відсутнього обвинуваченого під час підготовчого судового засідання, схарактеризовано реалізацію прав обвинуваченого під час спеціального судового провадження судом першої інстанції, з'ясовано приводи, підстави й умови для перегляду судових рішень, ухвалених під час спеціального судового провадження, а також обсяг прав обвинуваченого стосовно оскарження рішень суду.

Зокрема, за наслідками вивчення судових рішень про відмову в задоволенні клопотання прокурора про здійснення спеціального судового провадження, дисертантом виокремлено окрему групу ухвал за спільною позицією суду стосовно того, що стороною обвинувачення не надано суду жодних даних про те, яких заходів вжито для розшуку обвинувачених та де на даний час знаходяться обвинувачені. Наголошено, що вказані висновки судів доцільно врахувати при підготовці відповідних клопотань.

Автором обґрунтовано доцільність розгляду питання про наявність підстав для здійснення спеціального судового провадження саме під час підготовчого судового засідання. Акцентовано увагу на тому, що підготовче судове засідання відбувається згідно з правилами, передбаченими КПК України для судового розгляду, а стаття 350 КПК України визначає, що під час судового розгляду суд розглядає клопотання учасників судового провадження, і розгляд

клопотання про здійснення спеціального судового провадження не є виключенням з цих правил.

Особлива увага автором звертається на врахування вимоги абзацу 3 ч. 3 ст. 323 КПК України стосовно надання матеріалів про те, що обвинувачений знав або повинен був знати про розпочате кримінальне провадження без конкретизації яких саме. З огляду на це, на переконання здобувача, слід застосовувати письмову форму клопотання прокурора про здійснення спеціального судового провадження.

Дисертантом обґрунтовано необхідність наділення захисника у спеціальному кримінальному провадженні правом звертатись, за наявності підстав, із клопотанням про здійснення розгляду колегіально судом.

І.З. Калькою підтверджено доцільність передбачення ухвали про відмову у здійсненні спеціального судового провадження серед переліку судових ухвал, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, а також передбачення можливості повторного звернення з клопотанням про здійснення спеціального судового провадження при здобутті нових фактичних даних, які стосуються обвинуваченого та його відношення до кримінального провадження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження І.З. Калькою щодо реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (*in absentia*), рекомендується для безпосереднього використання органами Національного антикорупційного бюро України, слідчими, прокурорами, іншими правоохоронними органами, а також адвокатами у їх правозастосовній діяльності.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію І.З. Кальки, необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

1. Спостерігаються певні коливання та незначні відмінності при викладі новизни у анотації та відповідних частинах вступу до дисертації, що загалом не міняє загальну картину наукової новизни, не порушує її цілісність. Водночас, одне з положень наукової новизни, подане під рубрикою «удосконалено», а саме «*підстави та порядок набуття процесуального статусу підозрюваного з моменту опублікування відомостей про складене письмове повідомлення про підозру в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційному сайті Офісу Генерального прокурора за неможливості безпосереднього вручення особі повідомлення про підозру у зв'язку з відсутністю відомостей про її місце перебування*», на переконання офіційного опонента, сформульовано дещо некоректно, нечітко. До прикладу, в доктрині усталеним є поділ підстав проведення процесуальних дій на фактичні та правові (юридичні) (А.Я. Дубинський, В.С. Кузьмічов, В.С. Зеленецький, Д.Б. Сергеева, Ю.М. Черноус та ін.). Зокрема, фактичними підставами проведення процесуальних дій є наявність достатніх відомостей в матеріалах кримінального провадження, що свідчать про можливість досягнення мети

відповідної процесуальної дії. Під правовою підставою в широкому аспекті слід розуміти наявність відповідних законодавчих приписів, що регламентують можливість проведення відповідної процесуальної дії, а у вузькому – відповідний процесуальний документ, складений згідно з встановленими законом вимогами. З огляду на це додаткового роз'яснення потребує підхід дисертанта до використання терміну «підстави». Які саме підстави має на увазі автор, правові чи процесуальні? Як корелюються вони з вжитим здобувачем терміном «порядок»?

2. На думку офіційного опонента, окремі висновки до розділів занадто великі за обсягом, а деякі умовиводи, відображені в них, не є такими за своєю суттю та змістом, не відображають авторської позиції дисертанта щодо проблематики, порушеної у відповідних розділах дисертації. Зокрема, на с. 99 дослідження вказується загальновідоме *«Відзначено, що, на даний час, під час здійснення спеціального досудового розслідування право підозрюваного знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють реалізується шляхом повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення»*. Констатацією факту є й висновок автора про те, що *«у відповідності до пунктів 9-11 ч. 3 ст. 42, ч. 5 ст. 44, частини 4, 5 ст. 46 КПК України представники сторони захисту можуть брати участь у їх проведенні (с. 138)*.

3. Поза увагою дисертанта залишилися окремі ґрунтовні комплексні праці, які корелюють з проблематикою дослідження. Зокрема, у монографії Тетерятник Г.К. (2021) *«Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи»* розкрито окремі аспекти реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia) в умовах надзвичайних правових режимів, у докторській дисертації Шевчишена А.В. (2019) *«Проблеми доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг»* цілий розділ присвячено доказовій діяльності сторони обвинувачення під час спеціального досудового розслідування (in absentia) виокремлених науковцем корупційних злочинів.

4. У роботі виявлено окремі граматичні, синтаксичні, лексичні, стилістичні помилки, які дещо псують загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження. Зокрема, вжито слово *«вірно»* у невластивому значенні замість *«правильно»*, *«слушно»* (с. 123, 162). Розділ 2 йменується *«Реалізація прав...»*, натомість Розділ 3 має назву у множині *«Реалізації прав...»*. Також замість нехарактерної для української мови конструкції *«в числі»* (с. 6, 27, 177) варто було б використовувати стилістично кращий варіант – *«серед»*, *«з-поміж»*, а замість *«в тому числі»* (с. 56, 99, 108) – *«зокрема»*. Крім того, терміни *«інтерес»* і *«зацікавлення»*, хоча й є синонімами, проте в значенні вони мають відмінності. Зокрема, *інтерес* – це вага, значення, користь, вигода, *зацікавлення* – це привертання чієїсь уваги. Отже, правильно *«заінтересовані особи»* замість вживаного у дисертації *«зацікавлені особи»* (с. 86, 92, 100).

Висловлені зауваження носять переважно уточнюючий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження. Вони переслідують мету запросити автора до наукової дискусії та врахувати зазначені зауваження у подальшій науковій розробці проблематики дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота І. З. Кальки є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота Кальки Івана Зіновійовича на тему «Реалізація прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia)», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні.

2. Дисертація Кальки Івана Зіновійовича на тему «Реалізація прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia)» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю отриманих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами і доповненнями) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами і доповненнями), а її автор – Калька Іван Зіновійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:
Доцент кафедри права
ПВНЗ «Європейський університет»
кандидат юридичних наук, доцент

М. П. Климчук

25.01.2024

